

**ГАРМОНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ В УКРАЇНІ ЗІ
СТАНДАРТАМИ ЄС**

www.eupublicprocurement.org.ua

**Звіт за результатами проведення Круглого столу з
питань навчання та професіоналізації у сфері
державних закупівель**

**Д-р Юджин Стюарт
та Олександр Шатковський**

Жовтень 2015 року

Проект фінансується Європейським Союзом та виконується консорціумом на чолі з Crown Agents Ltd.

ГАРМОНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ В УКРАЇНІ ЗІ СТАНДАРТАМИ ЄС

Звіт за результатами проведення Круглого столу з питань навчання та професіоналізації у сфері державних закупівель

Відповідальність за зміст цього Звіту несе виключно консорціум на чолі з компанією Crown Agents Ltd. Думки, висловлені в цьому Звіті, не повинні тлумачитись як офіційна позиція EUROPEAID, Європейського Союзу або організацій, які йому підпорядковуються або співпрацюють із ним.

ГАРМОНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ В УКРАЇНІ ЗІ СТАНДАРТАМИ ЄС

Звіт за результатами проведення Круглого столу з питань навчання та професіоналізації у сфері державних закупівель

АБРЕВІАТУРИ

ГВЗВТ	Глибока та всеосяжна зона вільної торгівлі
СЕС	Суд Європейського Союзу
ЄС	Європейський Союз
Директиви ЄС про державні закупівлі	Директиви Європейського Союзу про державні закупівлі
Мінекономрозвитку	Міністру економічного розвитку і торгівлі України
ДЗ	Державні закупівлі
ЗДЗ	Закон України «Про здійснення державних закупівель» від 10 квітня 2014 року № 1197-IV
УПС	Угода про партнерство та співробітництво
ТІ	Трансперенсі Інтернешнл
Угода СОТ про державні закупівлі	Угода Світової організації торгівлі про державні закупівлі

ГАРМОНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ В УКРАЇНІ ЗІ СТАНДАРТАМИ ЄС

Звіт за результатами проведення Круглого столу з питань навчання та професіоналізації у сфері державних закупівель

ЗМІСТ

	<i>Сторінка</i>
1. ВСТУП	5
2. ПРОТОКОЛ ЗАСІДАННЯ ЗА КРУГЛИМ СТОЛОМ	8
3. ВИСНОВКИ І ПОДАЛЬШІ КРОКИ	11.
ДОДАТКИ	12
<i>Додаток 1. Порядок денний круглого столу</i>	13
<i>Додаток 2. Презентація Катерини Величкової на тему «Стратегічний підхід до професіоналізації державних закупівель»</i>	15
<i>Додаток 3. Презентація Кевіна Хікмана та Поли Стіл на тему «Розповсюдження належної практики: Участь Королівського інституту закупівель та постачання (CIPS) у програмах розвитку різних урядів світу, спрямованих на підтримку професійних закупівель»</i>	24
<i>Додаток 4. Презентація Олександра Шатковського на тему «Створення навчального онлайн-модуля «Навчання для всіх» у сфері державних закупівель»</i>	46
<i>Додаток 5. Презентація Лариси Снегирьової на тему «Навчання у контексті поточних змін»</i>	51
<i>Додаток 6. Перелік учасників</i>	54
<i>Додаток 7. Прес-реліз</i>	56

ГАРМОНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ В УКРАЇНІ ЗІ СТАНДАРТАМИ ЄС

Звіт за результатами проведення Круглого столу з питань навчання та професіоналізації у сфері державних закупівель

1. ВСТУП

Проект ЄС «Гармонізація системи державних закупівель в Україні зі стандартами ЄС» розпочав роботу в Києві 11 листопада 2013 року. Загальна мета Проекту полягає у «сприянні розвитку сталої і послідовної системи управління державними фінансами шляхом створення всеосяжної та прозорої нормативно-правової бази та ефективної інституційної інфраструктури у сфері державних закупівель, а також удосконаленні підзвітності та професійної етики органів державної влади у сфері державних закупівель і розвитку національної системи державної допомоги в Україні».

Основне завдання Проекту на цей момент полягає у наданні допомоги в плануванні процесу реформування системи державних закупівель. Паралельно з цим експерти Проекту також надають допомогу в розробці конкретних необхідних змін до законодавства про державні закупівлі в Україні. Крім того, Проект сприяє зміцненню потенціалу Міністерства економічного розвитку і торгівлі України (Мінекономрозвитку) та Антимонопольного комітету України (АМКУ) як головних установ, відповідальних за функціонування системи державних закупівель в Україні. Команді Проекту вдалось покращити взаємодію між цими двома інституціями та іншими зацікавленими сторонами, що відповідають за здійснення фінансового контролю у сфері державних закупівель.

Водночас діяльність Проекту передбачає співпрацю з широким колом зацікавлених сторін, серед яких Верховна Рада України, Кабінет Міністрів, Міністерство фінансів, Міністерство юстиції, Рахункова палата, Державна фінансова інспекція, Державне казначейство, суди, численні організації-замовники та комунальні підприємства, залучені до процесу державних закупівель. Проект також надає допомогу громадським організаціям у розвитку потенціалу для активного долучення до розробки політики державних закупівель і методик оцінювання процесу державних закупівель, а також оцінювання законодавства та нормативних документів, моніторингу рівня дотримання професійної етики у сфері державних закупівель.

Діяльність Проекту в рамках компонента 3 за Робочою програмою зосереджена на кількох взаємопов'язаних аспектах професійного та інституційного розвитку у сфері державних закупівель. Зокрема, особлива увага надається сприянню досягнення спільного бачення розвитку законодавства у сфері державних закупівель та, відповідно, погодженню єдиного підходу до навчання у сфері державних закупівель. Інші завдання в рамках цього Компонента передбачають вирішення низки питань, які, хоч і не є обов'язковими в контексті наближення системи України до стандартів ЄС, але, тим не менше, забезпечують здійснення важливих кроків у напрямку до підвищення ефективності закупівель та впровадження передових практик (зокрема, сприяння професіоналізації галузі тощо).

Передумови проведення круглого столу

Стосовно ***навчання у сфері державних закупівель*** наразі не існує жодних уніфікованих правил, процедур або рекомендацій, які б визначали вимоги чи кваліфікаційні критерії для відбору тренерів або конкретну навчальну методичку. Натомість різні організації пропонують

ГАРМОНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ В УКРАЇНІ ЗІ СТАНДАРТАМИ ЄС

Звіт за результатами проведення Круглого столу з питань навчання та професіоналізації у сфері державних закупівель

замовникам і суб'єктам господарювання послуги з підготовки фахівців із державних закупівель, внаслідок чого навчальний процес у цій сфері представляє ніщо інше, як низку неузгоджених, нерегулярних і хаотичних тренінгів. Тож їхня якість та охоплення видаються вкрай сумнівними. За нинішніх умов не існує жодних гарантій, що чиновники, які призначатимуться членами комітетів із конкурсних торгів будь-яких замовників, взагалі проходять будь-яку попередню підготовку. Відповідно, необхідно вирішити низку важливих короткострокових проблем, пов'язаних із навчанням у сфері державних закупівель.

Попри те, що навчання та професіоналізація у сфері державних закупівель взаємопов'язані, процес **професіоналізації** можна розглядати хіба що в контексті середньо- або навіть довгострокової перспективи. Наразі система державних закупівель в Україні ще не досягла професійного рівня. У цьому контексті професіоналізація означає механізм постійного управління, що забезпечує здійснення закупівельної діяльності на професійному рівні із залученням фахівців. Розвиток професійної системи в Україні передбачає створення системи акредитованих спеціалістів, орієнтованих на кар'єру, та відповідних вимог до замовників щодо залучення акредитованих фахівців із державних закупівель. Цей процес також сприятиме скасування вимоги щодо обов'язкового створення комітетів із конкурсних торгів на користь призначення відповідальних службовців для проведення окремих процедур торгів із залученням фахівців із державних закупівель та/або професійних послуг незалежних підрядників.

За результатами відповідного Звіту і семінару ¹питання навчання і професіоналізації в загальних рисах були розглянуті у листопаді 2014 року на Щорічній міжнародній конференції з державних закупівель, організованій Проектом. У результаті експерти Проекту підготували низку пропозицій для Мінекономрозвитку щодо забезпечення навчання і професіоналізації в рамках розробки комплексної стратегії реформування системи державних закупівель (дорожньої карти з гармонізації системи державних закупівель зі стандартами ЄС на виконання вимог Угоди про асоціацію). Нижче представлений стислий огляд цих рекомендацій.

Стратегічні пропозиції експертів Проекту щодо навчання та професіоналізації (березень 2015 року)

Експерти Проекту представили такі рекомендації щодо сприяння досягненню професіоналізації:

- 1. Нормативними актами Міністерства праці та соціальної політики України (за сприяння Мінекономрозвитку) у 2015 році буде визнано правовий статус «фахівця з державних закупівель», ввівши цей фах до класифікатора професій України, із визначенням відповідних загальних та особливих вимог та стандартів якості.*
- 2. До затвердженої загальної навчальної програми навчальних закладів, що здійснюють підготовку державних службовців, будуть включені базові спеціальні курси з методик та обов'язків у сфері державних закупівель (2016–2017 рр.).*
- 3. До 2017 року за підтримки міжнародних експертів буде розроблено пілотний курс з професійної підготовки, який планується викласти 200 студентам вищих навчальних закладів у 2017–2019 рр.*
- 4. План подальших заходів залежатиме від результатів реалізації пілотного курсу з*

¹ Див. Огляд і комплексний аналіз найкращих практик ЄС та країн, що підписали Угоду про асоціацію з ЄС, щодо проведення підготовки та сертифікації (Катерина Величкова, травень 2014 року), а також звіт за результатами проведення відповідного семінару від 22 травня 2014 року, що опубліковані на веб-сайті www.eupublicprocurement.org.ua

ГАРМОНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ В УКРАЇНІ ЗІ СТАНДАРТАМИ ЄС

Звіт за результатами проведення Круглого столу з питань навчання та професіоналізації у сфері державних закупівель

професійної підготовки та розроблятиметься з урахуванням результатів консультацій із ВНЗ, професійними училищами та іншими організаціями з професійної підготовки з метою забезпечити максимальний доступ до можливостей професійної освіти та підготовки для акредитованих фахівців із державних закупівель до 2020 року.

Основна рекомендація Проекту щодо навчання полягала у застосуванні запропонованого підходу «НАВЧАННЯ ДЛЯ ВСІХ» з метою:

- *Забезпечення доступу працівників всіх відповідних замовників до навчального онлайн-модуля (для ознайомлення із питаннями етики, принципів, методів, особливих правових вимог та практичними прикладами) з 2016 року, щорічного оновлення цього модуля та його проходження всіма відповідальними посадовими особами (принаймні раз на рік).*
- *Проведення цільового триденного навчального курсу з регулювання державних закупівель для всіх нових працівників Мінекономрозвитку, АМКУ та інших контролюючих органів (перш за все Державної фінансової інспекції та Державного казначейства) двічі на рік.*
- *На базі Мінекономрозвитку у 2016 році буде створено службу підтримки та періодично видаватимуться довідкові матеріали.*

Під час підготовки Мінекономрозвитку проекту Стратегії реформування системи державних закупівель (Дорожньої карти) зазначені пропозиції були належним чином враховані. Ця Стратегія/Дорожня карта очікує затвердження Кабінетом Міністрів.

Хоча план роботи Проекту й так передбачав здійснення заходів із професіоналізації галузі та запуску пілотної версії електронного модуля «навчання для всіх» у першому півріччі 2016 року, робота в обох цих напрямках ще більше активізувалась на прохання Мінекономрозвитку.

У зв'язку з цим 16 жовтня 2015 року був проведений круглий стіл на тему навчання та професіоналізації у сфері державних закупівель в Україні. Зокрема, мета заходу полягала у представленні методичних рекомендацій щодо активізації навчання та професіоналізації у сфері державних закупівель в Україні з урахуванням передових світових практик. Так, під час цього засідання за круглим столом були обговорені два ключові питання:

- (1) У чому полягає передовий досвід у професіоналізації та додатковому навчанні у сфері державних закупівель?
- (2) Враховуючи розглянуті в цьому звіті та інші надані рекомендації (у тому числі положення проекту Стратегії реформування системи державних закупівель (Дорожньої карти), які дієві моделі можуть бути запроваджені в Україні з метою сприяти підвищенню рівня компетенції фахівців у секторі державних закупівель шляхом реалізації короткострокових навчальних ініціатив і переходу від обов'язкового створення комітетів із державних закупівель до професіоналізації закупівельної діяльності за допомогою проведення паралельного навчання та акредитації спеціалістів?

Порядок денний круглого столу представлений у **Додатку 1** до цього Звіту.

2. ПРОТОКОЛ ЗАСІДАННЯ ЗА КРУГЛИМ СТОЛОМ

Олександр Стародубцев зауважив, що в Україні наростає нагальна необхідність підготувати велику кількість фахівців із державних закупівель. Однак відповідальним особам бракує чіткого розуміння того, з чого слід починати процес професіоналізації. Одним з ключових завдань у рамках реформування системи державних закупівель у короткостроковій перспективі є розширення і подальший розвиток навчальних можливостей для посадовців у закупівельних організаціях. Він додав, що сьогодні українській системі держзакупівель бракує професійного підходу, а побудова професійної системи держзакупівель — це середньо- чи навіть довгостроковий процес, який повинен ґрунтуватися на передовому досвіді інших країн. Пан Стародубцев привітав учасників круглого столу та відзначив, що для подальшої роботи в цьому напрямку необхідно ретельно вивчити передові міжнародні практики у цій сфері.

У своєму вступному слові **керівник Проекту д-р Юджин Стюарт** відзначив, що до роботи комітетів із державних закупівель в Україні щороку залучаються близько 100 000 державних службовців. Зважаючи на скасування вимоги щодо обов'язкової попередньої підготовки, високий рівень плинності кадрів та інші чинники, вірогідність того, що ці державні службовці взагалі проходили якусь підготовку, дуже мала. Проект Стратегії реформування системи державних закупівель/Дорожньої карти передбачає, що експерти Проекту нададуть суттєву підтримку у вирішенні цих проблем у 2016 році шляхом сприяння запровадженню системи електронного дистанційного навчання для всіх учасників державних закупівель. Проте д-р Стюарт наголосив на тому, що базовий курс навчання — це лише початок. Адже сучасна повнофункціональна система державних закупівель вимагає ретельної підготовки користувачів нею, збільшення та розміщення штату фахівців із державних закупівель, які могли б не лише забезпечити дотримання вимог Закону, але й організувати весь процес державних закупівель: планування закупівель, розробка технічних специфікацій, укладення договорів, нагляд за їх виконанням тощо. Майбутні професіонали фактично повинні захищати засадничі принципи здійснення державних закупівель в Україні.

Д-р Стюарт також відзначив, що в порівнянні з навчанням концепція професіоналізації складніша. Процес професіоналізації — це значно більше, ніж просто навчання. Таким чином, основна мета проведення цього круглого столу полягала у визначенні правильного шляху розвитку, особливо в напрямку професіоналізації, а також у загальних рисах окреслити план професіоналізації системи державних закупівель в Україні. Команда Проекту запросила до участі в цьому засіданні двох експертів із Королівського інституту закупівель та постачання (CIPS) — провідного закладу з підготовки фахівців із державних закупівель не лише в межах ЄС, але й у всьому світі. Цей інститут також активно сприяє професіоналізації та розвитку систем державних закупівель.

Старший аташе Представництва ЄС в Україні **Борис Філіпов** відзначив важливість пріоритетизації навчання та професіоналізації в рамках реформування системи держзакупівель в Україні. Він також зазначив, що Стратегія реформування системи державних закупівель, що включає Дорожню карту з наближення системи державних закупівель до стандартів ЄС на виконання вимог Угоди про Асоціацію, визначить конкретні цілі для просування в цій області. Ухвалення цього документа очікується у найближчі тижні.

ГАРМОНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ В УКРАЇНІ ЗІ СТАНДАРТАМИ ЄС

Звіт за результатами проведення Круглого столу з питань навчання та професіоналізації у сфері державних закупівель

Презентація Катерини Величкової (фахівець із кадрових питань, експерт із закупівель) на тему «Стратегічний підхід до професіоналізації державних закупівель» (Додаток 2)

Пані Величкова представила основні тези свого попереднього Звіту і висловила думку про те, що реформування системи навчання та професіоналізації державних закупівель в Україні необхідно також розглядати в контексті Стратегії реформування державного управління. Ця стратегія, серед іншого, передбачає проведення інтенсивної професійної підготовки службовців усіх урядових органів України, а також реалізацію ініціатив із підготовки майбутніх тренерів. Пані Величкова також зазначила, що передовий досвід інших країн указує на необхідність збору вихідних даних про фактичний рівень підготовки з метою подальшого визначення навчальних цілей, розробки плану дій щодо проведення навчальних заходів та підготовки повного відповідного кошторису.

Презентація Поли Стіл та Кевіна Хікмана (Королівський інститут закупівель та постачання) на тему: Розповсюдження належної практики: Участь Королівського інституту закупівель та постачання (CIPS) у програмах розвитку різних урядів світу, спрямованих на підтримку професійних закупівель (Додаток 3)

Представники CIPS представили огляд світового досвіду в професіоналізації системи державних закупівель. Зокрема, вони розповіли про Світові стандарти закупівель і постачання CIPS, що був розроблений на основі результатів комплексного дослідження, яке проводилось за участі 5 000 фахівців із закупівель і постачання з численних організацій із різних країн. Ці стандарти переглядаються щороку. Представники CIPS зазначили, що в їхній організації працюють 40 українських спеціалістів. На власному досвіді вони переконались у тому, що:

- навчання без забезпечення інституційного розвитку не може мати сталих результатів;
- приватний сектор також потребує навчання та розвитку;
- здійснення цільових заходів, що спрямовані, наприклад, на централізовані закупівельні органи чи державні установи, на які припадають найбільші видатки з бюджету, може сприяти швидкому досягненню результатів і поліпшенню із середньостроковим ефектом.

В якості прикладу представники CIPS розповіли про дворічну програму в Бутані, де 500 державних службовців проходили навчання, організоване CIPS, із яких деякі паралельно брали участь у програмі на отримання членства у CIPS (MCIPS). У Бангладеші процес професіоналізації охоплював вісім основних закупівельників і передбачав проведення навчання, реалізацію освітніх програм та налагодження партнерства з місцевими науково-технічними установами.

Презентація на тему поточних проблем та концепції професіоналізації і навчання фахівців із державних закупівель в Україні

Заступник директора Департаменту регулювання державних закупівель Міністерства економічного розвитку і торгівлі України **Лілія Дудник** підкреслила необхідність суттєвої професіоналізації української системи державних закупівель шляхом забезпечення істотного підвищення рівня знань відповідних спеціалістів. Щоб розвиватись у цьому напрямку, важливо визначити необхідні кваліфікаційні вимоги до «уповноважених державних службовців». Ці вимоги наразі розробляються в рамках підготовки Мінекономрозвитку нової редакції ЗДЗ.

Олександр Шатковський, старший експерт Проекту з державних закупівель, окреслив розроблену командою Проекту концепцію електронного навчального курсу для всіх учасників процесу державних закупівель, покликаною забезпечити всім відповідальним особам доступ до програми базового навчання (**Додаток 4**). Пропонується зробити цей електронний навчальний курс безкоштовним для всіх зацікавлених осіб, але водночас виключно добровільним.

Лариса Снегірєва, керівник Навчально-консультаційного відділу ДП «Зовнішторгвидав України» (веб-портал з державних закупівель) (**Додаток 5**) окреслила основні поточні пріоритетні завдання в галузі навчання, у тому числі проведення тренінгів для поширення базових знань і відпрацювання навичок, необхідних для роботи з наявним інструментарієм проведення електронних торгів.

Обговорені питання

Учасники круглого столу обговорили широку низку питань із представниками Мінекономрозвитку, Проекту та експертами-доповідачами. Деякі найважливіші питання і зауваження окреслені нижче.

- На питання про необхідну кількість тренерів для України представники CIPS відповіли таким чином: попри те, що електронний навчальний курс досить підхожий для організації базового навчання з питань забезпечення відповідності законодавству, у рамках професіоналізації важливо організувати очні форми навчальних заходів. Як свідчить досвід, один тренер (наприклад, спеціаліст Мінекономрозвитку) протягом шестимісячного періоду може провести 5-денні тренінги в усіх 24 областях України.
- Представники CIPS також повідомили, що для отримання повноцінного членства (MCIPS) необхідно завершити 4000-годинний навчальний курс.
- Деякі доповідачі відзначили наявність принаймні кількох програм вищої освіти, які включають курс із державних закупівель (наприклад, професійна програма «Маркетинг» Торговельно-економічного університету, Київ). Інші відзначили низький попит та обмеженість ресурсів.
- Торговельно-економічний університет висловив зацікавленість у розвитку спеціалізації «державні закупівлі» та розробці курсів дистанційного навчання в рамках програми вищої освіти.
- Подальша дискусія зосередилась на питанні необхідних компетенцій. У результаті обговорення стало зрозуміло, що для здійснення закупівельної діяльності у будь-якій галузі

ГАРМОНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ В УКРАЇНІ ЗІ СТАНДАРТАМИ ЄС

Звіт за результатами проведення Круглого столу з питань навчання та професіоналізації у сфері державних закупівель

необхідно володіти багатьма навичками (у тому числі з логістики, маркетингу, економіки, планування тощо), які виходять за рамки базового навчання з досягнення відповідності законодавству.

- Багато учасників обговорення погодились із тим, що український класифікатор професій, що існує ще з 1995 року, потребуватиме оновлення, щойно буде погоджено визначення професії «фахівець із державних закупівель». З 2003 року ця професія у класифікаторі віднесена до підкатегорії маркетингу. Також необхідно визначити чіткі освітні критерії, вимоги до навчання та умови, застосовні до цієї професії.
  - Кілька учасників дискусії відзначили необхідність усвідомлення того, що станом на сьогодні робота фахівця з державних закупівель дуже низькооплачувана як для державних службовців, на яких покладаються додаткові правові і, можливо, фінансові зобов'язання. Насправді професійна система не повинна такого допускати.
-

3. Висновки і подальші кроки

ВИСНОВКИ

Під час завершальної частини круглого столу д-р Юджин Стюарт підсумував представлені презентації та проведені обговорення. Учасники заходу погодились із ними, визнавши їх правдивим відображенням досягнутих ними результатів. Нижче представлені основні висновки:

- (a) *Запровадження електронного навчального курсу за пропозицією Проекту необхідно визначити одним із пріоритетних завдань.*
- (b) *Процес професіоналізації повинен передбачати створення централізованих закупівельних органів і програм інтенсивного навчання для їхніх співробітників. Це одне з першочергових завдань.*
- (c) *Мінекономрозвитку повинне створити робочі групи на базі основних навчальних організацій, зацікавлених у розвитку галузі, з метою дослідити методiku переходу від просто навчання до професіоналізації.*
- (d) *Професію «фахівець із державних закупівель» потрібно внести до українського класифікатора професій.*
- (e) *Національне агентство України з питань державної служби повинне брати участь у майбутніх ініціативах, спрямованих на професіоналізацію, зокрема, у реформуванні системи державної служби.*
- (f) *Концепцію навчання необхідно розширити, щоб вона охоплювала й персонал контролюючих органів.*
- (g) *Необхідно також дослідити зв'язки з програмами реформування державного управління, у тому числі можливі фінансові ресурси для здійснення заходів із навчання та професіоналізації у сфері державних закупівель.*
- (h) *Мінекономрозвитку повинно розглянути можливість розробки детального стратегічного плану із забезпечення навчання та професіоналізації з урахуванням наявних вихідних даних та доцільності організації різних видів навчальних курсів і курсів підвищення кваліфікації.*
- (i) *Необхідно дослідити, чи мають навчальні заклади у своєму розпорядженні достатні фінансові ресурси для розробки курсів з державних закупівель.*

ПОДАЛЬШІ КРОКИ

- (a) *Мінекономрозвитку зобов'язалося проконтролювати, щоб основні рекомендації, напрацьовані в ході обговорень у рамках круглого столу, були втілені в життя.*
- (b) *Команда Проекту розробить електронний курс навчання для всіх до травня 2016 року.*